

3. Rozdíly v odvětvové struktuře ekonomiky krajů

Odvětvová struktura ekonomiky sehrává klíčovou roli ve vývoji ekonomické výkonnosti krajů. Mezi jednotlivými odvětvími ekonomiky jsou poměrně značné rozdíly v úrovni produktivity práce (HDP nebo HPH na pracovníka). Vysokých hodnot produktivity práce je dosaženo zejména v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví a také v odvětví komerčních služeb.

Naproti tomu v odvětvích zemědělství, školství, ubytování a stravování a také v odvětví veřejných a sociálních služeb je produktivita práce nižší.

S odvětvovou strukturou do značné míry souvisí rovněž mzdová náročnost jednotlivých odvětví, a také mzdová regionální diferenciací v rámci daného odvětví. To může významně ovlivňovat rozhodování podnikových managementů zejména u lokalizace přímých zahraničních investic.

Vliv struktury ekonomiky na vývoj HDP je možno ukázat například na vývoji ekonomické úrovně regionu hlavní město Praha, ve kterém odlišná skladba ekonomiky ovlivnila úroveň a vývoj ekonomické výkonnosti do té míry, že hl. město Praha v úrovni HDP na obyvatele nejen výrazně překračuje průměr ČR, ale i průměr 27 členských států EU.

Při pohledu na ekonomickou strukturu každého z krajů je možno vidět, že více jak 60 – 70% ekonomického výkonu kraje zabezpečuje čtyři až pět ekonomických odvětví, z nichž u většiny krajů má vůdčí postavení zpracovatelský průmysl.

Tabulka 7: Podíly vybraných odvětví na hrubou přidanou hodnotu (HPH) v krajích v roce 2007

Kraje podle velikosti HDP na obyvatele	HDP na obyvatele v tis. Kč	Podíly vybraných odvětví OKEČ na HPH - v %						
		D	E	G	I	J	K	N
01. Karlovarský	240,9	26,8		10,1	9,0		9,6	8,0
02. Olomoucký	257,1	31,2		11,3	9,8		10,6	
03. Ústecký	275,8	30,8	8,8	8,6	10,0		7,6	
04. Liberecký	279,8	42,6		9,0	8,6		11,3	
05. Zlínský	283,4	40,5		11,6	7,3		11,3	
06. Moravskoslezský	286,6	34,5		11,2	8,2		9,5	
07. Vysočina	287,8	38,1	7,5	7,7	9,4		8,7	
08. Pardubický	290,7	32,6		10,5	11,6		10,4	
09. Královéhradecký	291,5	33,3		10,4	8,5		10,1	
10. Jihočeský	300,2	27,2	10,1	10,1	11,1		9,7	
11. Jihomoravský	318,9	24,4		14,0	9,9		16,5	
12. Plzeňský	322,2	34,8		10,0	10,4		11,8	
13. Středočeský	322,4	38,0		13,0	10,5		12,0	
14. Praha	709,1	9,2		17,5	12,5	9,6	21,6	

Vysvětlivky:

Byla vybrána odvětví, jejichž podíl na HPH daného kraje je cca 7,5% a více. V souhrnu se na HPH daného kraje podílejí cca 60% - 70%.

Jedná se o tato odvětví:

- Odvětví D = Zpracovatelský průmysl
- Odvětví E = Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody
- Odvětví G = Obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní spotřebu
- Odvětví I = Doprava, skladování, spoje
- Odvětví J = Finanční zprostředkování (peněžnictví a pojišťovnictví)
- Odvětví K = Komerční služby (činnosti v oblasti nemovitostí, pronájmu apod.)
- Odvětví N = Zdravotní a sociální činnosti (včetně lázeňství)

Ekonomickou výkonnost Hlavního města Prahy ovlivňuje zejména odvětví komerčních služeb a také odvětví obchodu, dále odvětví peněžnictví a pojišťovnictví. V menší míře to platí i pro Jihomoravský kraj, kde se vliv těchto odvětví projevuje zejména ve městě Brně. V Jihočeském kraji je menší podíl zpracovatelského průmyslu (cca 27 %) kompenzován výrobou elektrické energie (cca 10 %).

Odvětví C – Těžba nerostných surovin se na tvorbě hrubé přidané hodnoty v České republice podílí méně než 2 %, přitom v kraji Karlovarském činí tento podíl 2,7 %, Ústeckém 4,8 a Moravskoslezském 5,3 %.

U většiny krajů hraje rozhodující roli na tvorbě HDP zpracovatelský průmysl, který se podílí na tvorbě HDP (resp. na tvorbě hrubé přidané hodnoty) zhruba 33 % - 40 %. Přitom u krajů s nejnižším HDP na obyvatele dosahuje podíl zpracovatelského průmyslu maximálně 31 %, v některých krajích – např. Karlovarském a Ústeckém – tvoří podíl zpracovatelského průmyslu pouze 27 % - 30 %.

Vysoký podíl zpracovatelského průmyslu na tvorbě HPH vysvětluje rozdíly v ekonomické výkonnosti krajů jen zčásti. Hlubší poznání může poskytnout posouzení vlivu jednotlivých pododvětví zpracovatelského průmyslu. Ukazuje se, že na ekonomickou výkonnost kraje měla významný vliv taková pododvětví, jako jsou výroba a opravy strojů a zařízení, výroba elektrických a optických přístrojů a výroba dopravních prostředků. Tím lze vysvětlit i skutečnost, že Liberecký kraj, ve kterém zpracovatelský průmysl dosahuje podílu na tvorbě hrubé přidané hodnoty téměř 43 %, se svou ekonomickou výkonností řadil pouze mezi průměrné (v posledních letech dokonce podprůměrné) kraje. Zpracovatelský průmysl v kraji je diversifikován do řady pododvětví, které se mezi sebou liší úrovní produktivity práce (HDP nebo HPH na pracovníka).

Jestliže ekonomickou výkonnost krajů do značné míry ovlivňuje odvětvová struktura ekonomiky a významnou roli hraje zejména váha zpracovatelského průmyslu, pak lze vyslovit názor, že na úroveň a vývoj ekonomické výkonnosti má rovněž vliv na složení zpracovatelského průmyslu a změny, které v tomto složení nastaly v průběhu transformace.